

לפני 25 שנה

העולם הזה 728
תאריך: 9.10.51

אחר בניוירוק" (פטאנלי דונן); (3) "כל אנשי המלך" (רוי ברט רוסן); (4) "שרדות פאנמט" (בילי ווילדר).
בשער הגיליון פוטומנטו של רקדנית הפלמנקו המפורסמת, אימפריי סאלם.

גיליון "העולם הזה", שיצא לאור לפני 25 שנה בדיוק, הקדיש מיוחד עמודים, בלוויית תצלומים ומימסמים, למאמר בכותרת: "מילחמת המתת רעל על כפות המאזניים". הכתבה, פרי עטו של עורך השבועון, ניתחה את מישחק הכוחות הפוליטי בין המחתרות השונות בארץ, בזמן המנדט הבריטי, ותיארה את תהליך ההקצנה של שיטות הלחמה.
מדור הקולנוע הקדיש למאון הפרטים של שנת תשי"א, סקירה שהתפתחה במהלך השנים למסורת. הסרטים הנבחרים של שנת תשי"א היו: (1) "פאוסט" (כמאי: רנה קליר); (2) "יום

מתקן הדת שהכריז מילחמה לחופש האמונה היהודית *

מדוע לא קיבל ש"י עגנון את "פרס נובל" ב-1951? *

האלוף יצחק שדה עד במשפט-רצח * מה לוגם צ'רצ"ל?

העם

הפיאות לא הטילו אימה

לפני 2230 שנה נערך הקרב הגדול בין פירוס, מלך אפירוס היוונית, ובין הרר מאים, בשדה-הקרב של אסקולוס הסתערו החיילים והפילים של היווני לעבר אויבם, והנחילו לו תבוסה עצומה. אולם המלך לא שמח. בסקרו את אבידתיו אמר את המילים: "עוד נצחון כזה, ואבדתי!"
הלך ההיסטורי של דבריו נשאר. דוד בן-גוריון, האוהב להיחשב כתלמיד היוונים, בודא מכיר פרשה זו על בוריה. השבוע היתה לו הזדמנות לחזור על המילים. הוא ניצח ניצחון פירוס אמיתי.

כימעת קאריקטורה. לפני חדשים אחדים רב בן-גוריון עם שותפיו הדתיים בממשלה. הוא פטר את הממשלה. למראית עין לא יכול היה להסכים איתם על שאלות יסוד. יודע-דבר לחש שסיבה חשובה יותר היה רצונו של דוד צבי פינקס, איש ה"מזרח, להיכנס לממשלה. אולם מעל לכל בלטה סיבה הגיונית: ראש-הממשלה הבין שהכלכלה מידרדרת במדרון שאין עוד אפשרות לרכוש את האמון בארץ ובחול"ב מבלי לשתף בממשלה את המפלגה שזכתה לאמון חוגי הכלכלה: הציונים הכלליים. באו בחירות. התוצאות הפגינו בצורה חד-משמעית את רצון הבוחר: קואליציה בין מפא"י והציונים-הכלליים, שקיבלו יחד רוב מכריע.

בתרועת-ניצחון חזרו הציונים-הכלליים לכנסת השנייה. לא היה להם ספק שייכנסו לממשלה. הם דרשו את התיק הקובע את דמות הכלכלה: האוצר. אולם מפא"י לא הראתה כל נטיה לוותר על תיק זה הטיף, לפי המסורת בכל הארצות, למפלגה החזקה ביותר.

אט-אט נסוגו הציונים-הכלליים מעמדה אחר עמדה. לבסוף נערכו להגנה מרחבית על העמדה האחרונה: תיק המיסחריה-התע"ש. היה נדמה שבוה ייגמר העניין בשלום — מפא"י לא יכלה להתנגד למסירת התיק.

* דוד צבי פינקס היה שר-התחבורה, ונעשה נסיון לרצחו. בנסיון הואשמו, עמוס קינו ושלתיאל בן-יאר, שזוכו מערדי בית-המשפט. פינקס נפטר כמה חודשים לאחר מכן מהתקף לב.

דח

רכב על דבר אמה

"הנה ימים באים, באום ה' והשלכתי רעב בארץ. לא רעב לחם ולא צמא למים, כי אם לשמוע את דברי ה'..."
סימנים של רעב לחם (או לפחות לבשר ארגנטיני) אינם חסרים בארץ. אולם לפחות איש אחד חושב שקיים רעב לדברי ה'. איש זה הוא שלום בן-חורין, עיתונאי יליד-גרמניה, החי בשכונת רוממה בירושלים והמנסה להקים תנועה חדשה לרפורמה דתית.

כותב בן-חורין: אין איש שיציע לרעבים את הלחם הרוחני. האדוקים, שתפסו את כל העמדות הדתיות במדינה, מציעים אבי גים במקום לחם. החוגים הנגד-דתיים מניי פים את דבר אדוני, הבא אלינו מתנח"ך, הופכים אותו לבשורה לאומית גרידא, ש"אינה מגיעה עוד אל עומק הגרעין החי של האדם.

"נציגיה הרשמיים של הדת בישראל, הרבנות הראשית ומשרד-הדתות (ומאחריהם החזית הדתית, המיזרחית, האגודה וקבוצות-פועלים שלהם) משתדלים לעורר

* נוהג מקובל בתקופה שקדמה בארץ ל"חוק מימון מפלגות".

את הרושם כאילו מתחלק הישוב לשני חלקים: האדוקים והנגד-דתיים. "אולם פני האמת, אשר למענה יש להאבק, שונים לחלוטין: בין האדוקים ושולליהם-אלוהים יש רבבות יהודים המאמינים באלוהי אבותיהם, והרעבים — בידועין או שלא בידועין — לדבר ה' ושיש ללכדם בתנועה אדירה של דתיות מתקדמת, בעלת צביון ישראלי מובהק..."

הפולחן הישן. האדוקות, בנסותה לכפות על האדם מוצות שמקורן בתקופות עברו, דוחה אותו. בנסותו להימלט ממצור וות אלה, הוא בורח מן הדת בכלל, מבלי להבין שיכול אדם להיות דתי גם מבלי לשמור על המיצות. אמר בן-חורין: יש להחליף את הפולחן המיושן, עם התפילות לקרובות, בתפילה חופשית, הנובעת מלב האדם, והמבטאת את הצורך והתיקוה של השעה.

רק 40 חתמו. כצעד ראשון פנה בן-חורין אל 130 אישים בארץ, ביניהם ראשי הציבור של כל העדות, שבראו לו כקרובים לדעות אלה. אולם התוצאה היתה מאכזבת: רק 40 איש חתמו על הקולקטורא שלו, והם כולם מעדה אחת: מרכז-אירופה. כל השאר התחמקו, בעיקר מפחד החוגים הדאדוקים. שידם נטייה לנקום את נקמת דיעותיהם.

ספרים

אחר נופש, תדהמה

בעוד שבועות מיספר יחולקו פרסי נובל בסטוקהולם. בירת שוודיה. אחד מהם יהיה פרס נובל לסיפורת, המסמל את שיא הערכת הציבור לספר. למרות שיהודים רבים זכו לפרסי נובל למדעים השונים ולשלום, טרם זכה יהודי אחד לפרס נובל לסיפורת עבור יצירה שנכתבה בעברית.

סיכוייו של חיים נחמן ביאליק לקבל פרס נובל ב-1934 היו רבים, אולם כיוון שמת שוב לא יכול היה לזכות בפרס. כעבור 13 שנה הציע פרופסור יוסף קלאוזנר, איש האוניברסיטה העברית, את מועמדותו של זלמן (לוחות גנוזים) שניאורי, בלי שהצעתו תתקבל. אולם פרופסור מרטין בובר, בשיתוף עם פרופסור שלמה הוגו ברלמן, הציעו את ש"י (תחול שלוש) עגנון, כיוון שלא מצאו את שניאורי ראוי לכבוד.

בינתיים חלפה שנה נוספת (בה זכה ת.ס. אליט בפרס נובל לסיפורת, ופרופסור מרטין בובר עצמו הפך מועמד, בזכות היותו הוגה-דעות וסוציולוג בעל שיעור קומה בינלאומי).

השנה הגישו חבריו של שניאורי (מועדון הסופרים העבריים בניוירוק, פרופסור קלאוזנר יחד עם זלמן שור, מי שהיה שר-התנין-והתרבות) את מועמדותו, ב-הסתייעם בעובדה כי כמה מכתביו של שניאורי תורגמו לשבדית. אולם האוניברסיטה העברית הציעה רשמית, החורף, את ש"י עגנון "ונסתיי" עה בממשלת ישראל ובזלמן שוקן, מו"ל-לו של עגנון.

עגנון יצא לסקנדינביה, כדי לקדם את עניין הפרס ששווי כ-15 אלף לירות, בילה כמה שבועות נופש במלון גורבני הררי ומשחזר, נדהם לשמוע כי המועמד הרציני לפרס הוא שלום אש, הסופר היהודי הכור תב אידיש, שהתחבב על קהל הקוראים בעולם בספריו על ישו מנצרת.

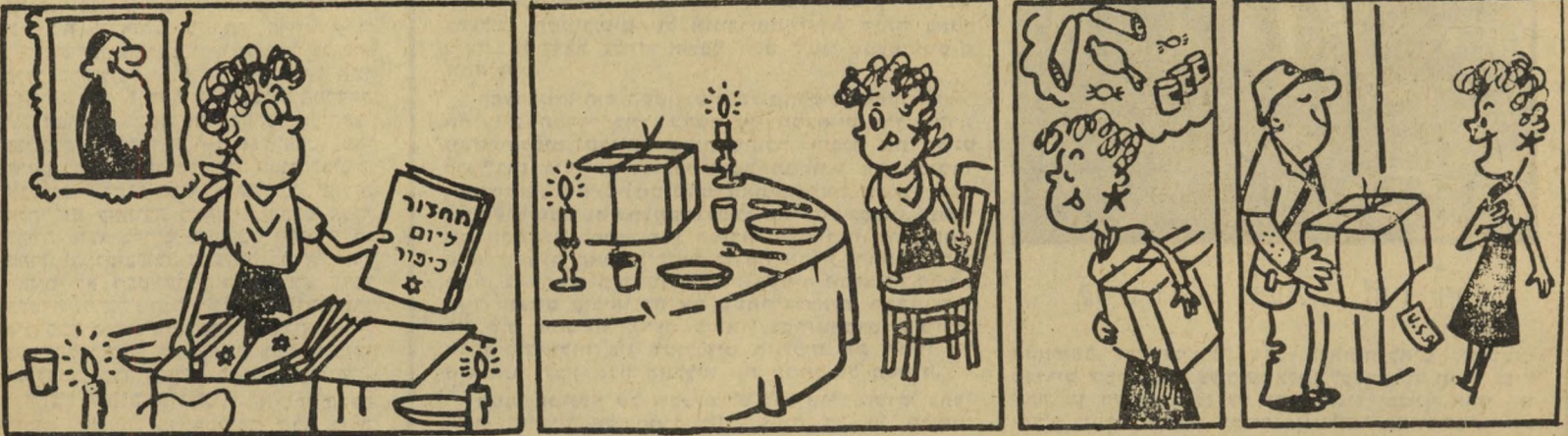
אנשים

* בהופיע אדוף יצחק שדה כעד בחקירת רצח גיסים לוי, סיפר על ליל-הרצח, שבו נזקקו לטלפון אשר בביתו, הסביר שדה לבית-הדין כי פגיונות היו נפוצים בין חייליו (כדוגמת הפגיון בו נרצח, כנראה, לוי). כאשר שאלו הסניגור אם יש לו פגיון, השיב האלוף בחיוך: "לי יש אפילו שניים".

* וינסטון צ'רצ'יל הודה כי הוא משתמש בסמי-שינה. הרכבם: שתי כוסות ויסקי וכותרות העיתונים. ההסבר: קריאת הכותרות, שלא השתנו במשך השנתיים האחרונות, מבטיחה את שנתו של מנהיג השמרנים הבריטיים, אם הוויסקי לא חסר פיק לעשות את שלו.

* כאשר הנסיך ברנארד ** בעלה הגרמני של מלכת הולנד, סייר בארגנטינה, הופיע בכינוס הדאסקאמיסאדוס ("חסרי-החולצות"), אהדיו של סרון. כדי להיות שותף להרגשתם, הסיר את מעילו, ואחר היסוס נוסף את חולצתו.

* ב-1967 זכה עגנון בפרס נובל. ** הנסיך נתפרסם לאחרונה בפרשת קבלת שוחד מחברת המטוסים האמריקנית לקהיד.

רותי מאוכזבת (קאריקטורה של דוש)